L-Istorja tal-Għaqda Banda Żejtun

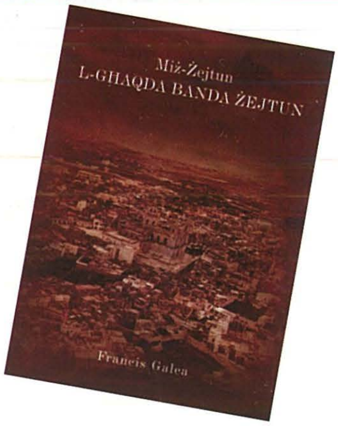

Is-Sur Francis Galea
Awtur tal-ktieb Miż-Żejtun l-Għaqda Banda Żejtun

Qatt ma bsart li kelli nidħol daqstant fil-fond dwar l-istorja ta' soċjetajiet partikulari. Fir-riċerka tiegħi kont ktibt dwar diversi għaqdiet, fosthom l-Għaqda Proletarja Maltija tas-snin 1926-1933. Din l-għaqda kellha tneħħi l-kelma Proletarja u minflok iddaħħal il-kelma Soċjalista. Kien studju li għaddieni minn esperjenza sabiħa li r-riżultat tagħha ħareġ fil-ktieb *Is-Sedizzjoni*. Imbagħad, ġiet il-kitba u r-riċerka dwar is-soċjetajiet filarmoniċi li taf tkun waħda siewja minħabba li timbuttak fil-qalba tas-soċjetà ta' raħal jew belt partikulari. Hawn ukoll insibu għadd ta' soċjetajiet li kellhom jibdlu isimhom, fosthom dawk tal-bidu li kienu jġibu l-isem tar-raħal tagħhom. U interessanti ferm ukoll li qabel l-1883 ma nsibu l-ebda banda b'isem ta' qaddis jew qaddisa.

Fl-aħħar snin ħriġt żewġ kotba f'dan il-qasam li kienu ***Ħal Luqa u l-Banda tagħha l-Unjoni*** u ***Belt u Banda De Rohan***. It-tnejn kellhom id-diffikutajiet tagħhom għaliex fejn fl-ewwel ktieb kelli mmur lura lejn l-1880, jiġifieri 125 sena, fit-tieni wieħed ridt infittex sa mill-1860, jew aħjar 150 sena lura, u allura fis-sena li fiha twieldu l-baned. Żmien li fih dawn l-għaqdiet ma kellhomx il-kumitati organizzati. Lanqas ma kellhom segretarji li kienu jiktbu d-dettalji tal-ġrajjiet u l-attivitajiet li ħadu sehem fihom. Fil-fatt fost l-ewwel dokumentazzjoni li aktarx insibu fl-aktar soċjetajiet antiki, huma r-reġistri tal-kaxxiera li fihom kienu jżommu d-dħul u l-ħruġ tal-finanzi.

Meta ġejt biex nidħol għax-xogħol ta' riċerka li minnu ħareġ il-ktieb ***Miż-Żejtun: L-Għaqda Banda Żejtun***, l-istorja kellha tkun mod ieħor. Minbarra l-għadd ġmielu ta' nies li għadhom ħajjin u allura jiftakru sew bosta mill-ġrajjiet, kellna l-opportunità li niftħu l-pitazzi, li fihom hemm miktuba l-minuti tal-ewwel laqgħat li welldu lil din is-Soċjetà. Dakinhar, fil-jum tat-18 ta' April 1927 ħadu sehem disa' min-nies, u f'dik il-laqgħa nħatru l-uffiċjali. Hekk, *President* sar is-Sur Nicola Attard, *Viċi President* M. Caruana, *Segretarju* G. Zammit u *Viċi Segretarju* B. Magro. Il-membri l-oħra kienu C. Tabone, A. Caruana, C.M. Caruana, O. Bugeja u C. Vella. Ir-raġuni ewlenija ta' dan il-grupp kienet waħda politika u nsibu li kellhom jaraw min huma dawk li kienu intitolati li jkollhom vot, iżda baqgħu mċaħħda minnu. U hekk jgħinuhom jiksbu d-dritt li jivvutaw fl-elezzjoni li kellha ssir dik is-sena stess.

Din kienet kontinwazzjoni ta' storja li bdiet fl-1922. Grupp ta' rġiel miż-Żejtun kellu jkun l-ewwel wieħed li sawwar kumitat tal-Partit tal-Ħaddiema lil hinn minn dak ċentrali fil-belt Valletta. Warajh iffurmaw kumitati oħrajn li bdew jissejħu Kumitati Distrettwali. Għal xi raġuni, waqt ir-riorganizzazzjoni tal-Partit tal-Ħaddiema fl-1925, dan il-kumitat beda jnaqqas mill-attività. F'laqgħa li nżammet nhar it-22 ta' Marzu ftehmu li jqassmu l-£1.10s3d bejn l-erbatax-il soċju-sostenitur waqt li jroddu ċ-ċwievet u l-każin jingħalaq nhar it-30 ta' April 1925. Dak iż-żmien il-President kien ukoll is-Sur Nicola Attard.

Fit-tielet laqgħa tal-Kumitat il-ġdid tal-Partit tal-Ħaddiema li nżammet nhar it-18 ta' Mejju 1927 ġie deċiż li tintbagħat il-lista tal-Kumitat Distrettwali sabiex ikun

Labour Jazz Band. 1928

Salvu Abela. Toni Caruana. Guzeppi Abela Consilio Cassar. Carmelo Camilleri.
Salvu Pace. Gaetano Gauci. Censu Caruana. Toninu Zammit. Guzeppi Zahra.
Karmenu Grima. Manuel Borg. Karmenu Gafa. Guzeppi Bartolo. Guzeppi Dimech.

Is-Sur Godfrey Grima, u l-awtur is-Sur Frans Galea u s-Sur Alfred Palma jagħmlu id-diskors tagħhom waqt it-Tnedija tal-Ktieb.

rikonoxxut mill-Kumitat Ġenerali tal-Partit. Minn dan naraw li l-istorja tal-Għaqda Banda Żejtun kellha l-bidu tagħha mill-fergħa politika tal-Kumitat Distrettwali Żejtun tal-Partit tal-Ħaddiema. F'Awwissu 1927 dan il-Kumitat kiteb lis-soċjetajiet l-oħra fiż-Żejtun sabiex ilkoll flimkien jiċċelebraw il-festa nazzjonali tat-8 ta' Settembru. Ġara iżda, li bosta ma ridux waqt li min aċċetta fl-aħħar ma żammx kelmtu. Meta ra dan kollu, il-Kumitat Distrettwali Żejtun fil-laqgħa tas-27 ta' Awwissu qatagħha li għandu jieħu l-inizjattiva taċ-ċelebrazzjoni ta' din il-festa waħdu.

Dan kien il-bidu, imbagħad fil-laqgħa tal-Kumitat tas-16 ta' April 1928 saret proposta biex titwaqqaf *Jazz Band*. Il-ħmistax-il bandist li kellhom l-opportunità li jkunu fost tal-bidu fit-tiswir tal-*Labour Jazz Band* insibu lil Salvu Abela, Ġużè Abela, C. Cassar, K. Camilleri, Salvu Pace, Toni Caruana, C. Caruana, Ġużè Zahra, Karmnu Grima, Manwel Borg, Karmnu Gafà, Ġużè Bartolo, Gejtu Gauci, Ġużè Dimech u T. Zammit. Bħal kull soċjetà oħra, dan il-Kumitat kellu wkoll lil Dun Manwel Camilleri bħala Direttur Spiritwali. Fis-seduti tal-24 u 29 ta' Mejju 1933, is-Sur Ġużeppi Attard ressaq petizzjoni biex il-banda tinqata' mid-*Dar tal-Ħaddiema*, u ftit wara bdiet tissejjaħ *Żejtun Band*.

Fil-ktieb ***Miż-Żejtun: L-Għaqda Banda Żejtun*** insibu dan it-tagħrif sabiex nidħlu fil-ġrajja ta' kif twieldet il-*Jazz Band*, u aktar wara nbidlet f'Banda u ħarġet iddoqq għall-ewwel darba fl-1933. Bħala awtur ta' dan il-ktieb kont nonqos kieku tajt biss l-istorja tal-Għaqda. Nemmen li l-ebda Għaqda ma tista' tgħix waħidha. Anzi t-tlugħ u l-inżul, is-sabiħ u l-ikraħ, is-suċċess u l-qtugħ ta' qalb jiddependi mis-soċjetà li tkun qed tgħix fiha f'dak iż-żmien partikulari. Għalhekk insibu li jekk is-soċjetà tkun għaddejja minn żminijiet diffiċli, b'nuqqas ta' xogħol u emigrazzjoni bħalma ġara fis-snin ħamsin u sittin tas-seklu li għadda, l-Għaqda titlef ukoll kemm mill-aspett finanzjarju kif ukoll mir-riżors ewlieni tagħha, dak ta' soċi u bandisti.

Fl-ewwel żewġ kapitli tal-ktieb tajna ħarsa lejn it-twelid u l-formazzjoni taż-Żejtun, kif sar belt, kif ħa l-isem, it-twelid tal-parroċċa, il-qagħda soċjali, u l-festa titulari ta' Santa Katarina. Imbagħad, minn kapitlu tlieta ngħaddu biex nuru l-ħeġġa ta' dawk il-pijunieri-fundaturi li ħadmu biex taw bidu għat-tieni banda filarmonika fiż-Żejtun. Nanalizzaw id-diffikultajiet u l-problemi li nqalgħu, iżda fuq kollox inħossu wkoll id-determinazzjoni ta' dawk li ħadu l-magħmudija tad-demm biex raw din il-banda tieħu l-post li jixirqilha fir-raħal tagħhom.

Minbarra l-esperjenzi iebsa u kiefra tas-snin tletin, dejjem tas-seklu li għadda, bħal bosta baned oħrajn raw in-niket u l-periklu tat-tieni gwerra dinjija jrażżan l-iżvilupp filarmoniku. U meta għadda dan, kellhom iħabbtu wiċċhom mal-għaks u t-tbatijiet tas-snin ħamsin. Iżda wara, b'għaqal kbir u b'għajnuna bla kejl tal-President tagħhom, mhux biss kisbu proprjetà f'post prominenti fil-pjazza, iżda wkoll ġnien kbir li fih bnew teatru.

Bl-inizjattiva ta' bosta nies oħrajn, b'mod partikulari tal-President Joseph Attard, l-Għaqda Banda Żejtun imxiet 'il quddiem u kienet katalista f'ħafna ħwejjeġ u attivitajiet ġodda. Fost dawn insibu l-impenn kbir fis-suċċessi miksuba fil-karnival u ċ-ċaqliq tal-festa ta' Santa Katarina minn Novembru għal Ġunju. Dan u ħafna aktar tagħrif dokumentat ġie ppreżentat f'kapitlu sitta li huwa wkoll mimli ritratti li jfakkru dawn il-ġrajjiet. Ġrajjiet, li bħal oħrajn qabilhom u dawk li ġew warajhom issuktaw isawru l-istorja ta' Għaqda Mużikali bl-għadd ta' surmastrijiet, bandisti, soċi u attivisti li kull wieħed bil-mezzi tiegħu jew tagħha ħadmu ħa jmexxu 'l quddiem din il-banda.

Għalhekk, din hija storja mhux biss ta' Għaqda ta' Banda, iżda wkoll ta' Għaqda ta' nies ħabrieka u kreattivi li għarfu u għażlu jżewqu u jżewġu flimkien id-diversi branki tal-arti. Nies determinati li b'mod volontarju taw ġieħ lill-attivitajiet soċjali tar-raħal u tal-pajjiż, lill-festa tar-raħal, lill-Patruna u lill-patrimonju kulturali u artistiku Żejtuni. U dan sar għaliex l-anzjani fi ħdan din is-soċjetà dejjem ħadmu u għaddew il-kisbiet liż-żgħażagħ. B'hekk l-istorja baqgħet tintiseġ u tiżżewwaq. L-istorja li qed inġeddu u niktbu ta' kuljum hija t-tkomplija ta' ħidmet il-grupp ta' pijunieri li flimkien qadfu għalenija u ġġieldu kontra l-irwiefen kollha sa ma twaqqfet l-*Għaqda Banda Żejtun* li din is-sena, l-2011 qed tfakkar is-78 sena mit-twaqqif tagħha.

Interventi minn artikolisti dwar il-Ktieb 'Miż-Żejtun: l-Għaqda Banda Żejtun' fuq il-gazzetti lokali

Men and their mettle

Godfrey Grima

FRANCIS GALEA: *Miż-Żejtun – l-Għaqda Banda Żejtun*; self-published, 2010, 390 pp. HB: €25, SB: €20

Just when the Labour party is about to celebrate its 90th anniversary, out comes this book stuffed to the rafters with interesting chronicles of how the Żejtun band club got involved. Much is latched to the repressive living conditions that stumped people's lives in the 1920s and well after the war.

This is not another vanity book about a village band club. It's about class divisions, poverty, political rivalries and the tectonic political and social shifts that eventually ensured the very many basic human rights we now enjoy in Malta. It's about men and their mettle.

Francis Galea has clinically analysed a trove of documents. The use of outstanding photography, mined from archives thought to have long perished makes it all the more appealing.

At the heart of it all, this book tells the story of a small band of people - maybe 10 at first, in 1926, who made a fist at conservative political thought and copper- bottomed religious tradition – a huge risk then – and won.

They first quit the club they played for (most were musicians), the Beland Band club: then organised themselves into a tiny political organisation, set up the Labour Jazz Band and then plumped for a full blown band club of their own.

They spent the rest of their lives chipping away at the coalface of intolerance, classist arrogance and pseudo canons. Throughout, this tale runs the thread of their involvement in the struggle to improve the island's working class parlous conditions; people then were little more than chattel, their lives chortled by the elite.

The first two chapters reaffirm the provenance of our nation - where we came from and the history that moulded us.

From then on it's one sleek enjoyable journey into the history of the Żejtun band club.

Galea's account couldn't be more descriptive. What the club founders were really after was a host of radical socio-political reforms. Their demands first flitted around and teased people's consciousness, then inflamed it.

When their hero, Boffa, arrived, class driven governance and archaic religious domination began to wither on the tree.

The founders, almost all young dockyard workers, might have been mischievous but were hardly wicked. Their ideas were certainly dangerous then but they were nothing more than unabashed lefties. My mother, now 96, can still recite the *Red Flag Anthem* by heart without missing a beat.

"This is not another vanity book about a village band club"

What they certainly set out to destroy was social disadvantage - the result of gross political and clerical patronage and privilege.

Their greater enemy was ignorance, massively widespread in those days and hardly the exclusive preserve of the working class.

The men who founded the Żejtun band club were a cut above the average, certainly politically savvy.

Times changed and Galea reveals chapter after chapter how the club took on new roles. Today, the Żejtun band club continues to flourish, lead for decades by president Joe Attard - also Żejtun's successful mayor. It is still popularly known as 'Tal-Labour'.

Galea has produced a dazzling read for anyone wanting to find out more about events that gave the pendulum of political and social change a hefty shove forward.

---

26 IN FOCUS — FEATURE — THE MALTA INDEPENDENT ON SUNDAY

Of men and their mettle

GODFREY GRIMA

At a time when the Labour Party is celebrating its 90th anniversary, out comes this highly readable book, packed to the hilt with awesome tales of how the Żejtun Band Club became involved in the Labour movement's first flush of youth. [...]

---

26 il-mument Il-Ħadd, 23 ta' Jannar, 2011 — COLLAGE KOTBA

L-istorja ta' banda, il-każin tagħha u r-raħal fejn twieldet

FRANCIS GALEA: Miż-Żejtun L-GĦAQDA BANDA ŻEJTUN (Mitbugħ: Best Print Co. Ltd.) Malta, 2010, paġni x + 390, bl-istampi, fosthom 16-il paġna b'ritratti tal-kulur, qoxra ratba

minn Joseph Vella Bondin

ADRIAN VASSALLO

Tislima lill-Arċisqof Gerada

Sur Editur,

Nhar it-Tnejn, 24 ta' Novembru, il-Kumitat Centrali tal-Għaqda Banda Żejtun, flimkien mas-sotto kumitati tal-istess Għaqda, akkumpanja l-korteo funebri li wassal it-tebut tal-Arċisqof Emmanuel Gerada li miet il-Ġimgħa, 21 ta' Jannar, 2011, minn Misraħ Karlu Diacono sal-Oratorju tas-Sagrament tal-Knisja Arċipretali taż-Żejtun. Il-Banda Żejtun immexxija mis-Surmast Carmelo Mangion daqqet mar- [...]

CHRIS CHETCUTI, Żejtun

---

l-orizzont 19 Il-Ħamis, 23 ta' Diċembru, 2010

WRENCE DIMECH

Is-77 sena storja tal-Għaqda Banda Żejtun

Sur Editur,

Is-Sibt, 11 ta' Diċembru, 2010, fis-Sala Fundaturi fil-Każin Banda Żejtun ġie mniedi l-ktieb dwar l-istorja ta' 77 sena (1933-2010) tal-Għaqda Banda Żejtun. Dan il-ktieb ġie mitbugħ mill-awtur Francis Galea u sewa sentejn xogħol ta' riċerka u xogħol. [...]

tieb
did

L-isbaħ xewqat

---

10 Opinjoni — IN-NAZZJON It-Tlieta, 8 ta' Frar, 2011

INTERMEZZ MONDJALI

Rassenja kulturali internazzjonali

Francis Galea hu wieħed mill-aktar riċerkaturi konsistenti fil-pajjiż, iżda hu wkoll persuna li jżomm profil relattivament baxx.

L-istorja kulturali taż-Żejtun

minn Mario AZZOPARDI

LETTERATURA

Miż-Żejtun l-Għaqda Banda Żejtun

Ġabra ta' ħsibijiet dwar il-Ktieb ta' Francis Galea minn Charles Coleiro

KWIET

Sabiħ,
kemm maħbur tax-xmajjar
mikour mill-ilmijiet
ġej mill-muntanji.
Ipaxxik.

Isbaħ,
il-ħemda fl-imsaġar
mħallfa mill-arjiet
li qegħdin jonfħu.
Theżżik.

L-isbaħ,
il-kwiet li hemm f'qalbi
mfellef bias minn tabbit
li qiegħed joktor.
Għalik.

Kevin Tanti

MALTEMP

Emanuel Julian Cachia

ANTON CASSAR

sehem fil-Purċissjoni tal-Ġimgħa l-Kbira fl-1969. Nistgħu ngħidu li l-Banda Żejtun ħarġet mid-dar tal-Partit Laburista fl-aħħar tas-snin 20 u fil-bidu tas-snin 30, tant li mal-ħajt tal-każin tal-Banda Żejtun għad hemm imnaqqxa fil-ġebla l-ewwel arma tal-Partit Laburista b'raġel qed jagħti bil-mazza fuq l-inkwina.

Matul il-laqgħa li saret nhar il-15 ta' April, deħru fuq skrin kbir fit-Teatru Pandora, Xbiħat tat-tbatijiet li qegħdin igarrbu nies fis-soċjetà tagħna tal-lum.

Fl-20 ta' April, il-Kumitat tal-Għaqda Banda Żejtun għamel il-ftuħ uffiċjali tal-"In Manus Peccatorum" li turi rappreżentazzjoni ħajja ta' Ġesù fl-art tal-Ġetsemani.

Fil-laqgħa tal-15 ta' April, is-Sur Joe Attard, President tal-Banda Żejtun u Sindku taż-Żejtun, wara li għamel diskors qasir sejjaħli biex jagħtini rigal xieraq li jien napprezza ħafna. Ir-rigal huwa ktieb li jġib l-isem Miż-Żejtun l-Għaqda Banda Żejtun, riċerka u kitba ta' Francis Galea.

Il-Banda Żejtun

L-Għaqda Mużikali Żejtun kellha żewġ programmi fil-Ġimgħa Mqaddsa. L-ewwel programm ta' mużika funebri sar nhar il-Ġimgħa, 15 ta' April, taħt id-direzzjoni tas-Surmast Capt. Carmelo Mangion A. Mus L.C.M.

Il-Banda Żejtun bdiet tieħu